

ЈАНИЧАРИ СОРБОНЕ – Стогодишњица „убијања” српског језика

Од видовдан
- 3. октобра 2017.

Пише: *Огњен Војводић*

Текст је изворно објављен у зборнику радова „Насиље над српским језиком у Црној Гори”, издање Српског савјета

***

Ове године се навршава стогодишњица почетка Првог свјетског рата, до тада највећих ратних разарања и револуционарних преврата у свијету, али и стогодишњица првог званичног, на највишем државном и политичком нивоу, југословенског двоименовања, троименовања то јест вишеименовања српског језика и стогодишњица почетка српског спровођења културно-политичког државног и језичког вавилонског пројеката југословенског троименог народа и језика.

Наиме, на самом почетку рата 1914. године, док српска војска води битке на Колубари, српска Влада и Краљ у Нишу доносе **Нишку декларацију, којом за ратни циљ проглашавају формирање Југославије – Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.**

У склопу југословенског политичког пројекта, следеће 1915. године у Нишу, у државној штампарији, се објављује књига познатог српског лингвисте и академика **Александра Белића**, дугогодишњег радника на зближавању српског и хрватског књижевног језика, синтетичка студија **„Србија и јужнословенско питање“** у којој се **први пут званично** појављују атрибуције: српскохрватски језик, српскохрватске пјесме, српскохрватска историјска свест, српскохрватска земља, српскохрватска језичка национална мисао, српскохрватски књижевни језик, српскохрватске народне песме итд.

Српско-хрватски и хрватско-српски било је политичко име тог југословенског језика; који је под називом „српско-хрватско-словенски“, био службени језик Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, (касније Краљевина Југославија), која је обухватала и бившу Краљевину Црну Гору. У уставима обије Југославије званично име језика је гласило српско-хрватско-словеначки језик. Српскохрватски је био један од три званична језика СФР Југославије (друга два су били словеначки и македонски). Био је званични језик у четири бивше републике СФРЈ: СР БиХ, СР Црној Гори, СР Србији и СР Хрватској.

Стогодишњица југословенског троименовања српског језика је значајнија тиме што **Нишка декларација крунише југословенским лавором и Бечки књижевни договор из 1850. године**, тај замајац југословенског језичког вавилонског вртлога, на којем су **Вук Карџић и Ђуро Даничић**, самозвано, у име српског језика и народа, склопили и потписали са **пет хрватских и једним словеначким књижевником** договор о уједињењу српског и хрватског књижевног језика.

Бечки књижевни договор и документ у тренутку потписивања није имао политичког и културног званичног значаја у Србији и Црној Гори, већ данашњим речником речено инцијативе „невладиних организација“, али њиме је отпочео пут југословенског језичког пројекта вавилонског југословенског мијешања.

Dolje polpivani znanjci da jedan narod treba jednu književnost da ima, i po tom se žalosti gledajući kako nam je književnost razlomljena ne samo po faktici nego još i po jeziku i po pravopisu, ^{nešto se čini da se ovijet dani} ~~nešto se čini da se ovijet dani~~ ~~nešto se čini da se ovijet dani~~ ~~nešto se čini da se ovijet dani~~ govornice tako, čim se što se za sad više može u književnosti složiti i ujediniti. Štalo tako smo

1. Jednoglavice priznati da ne valja mijenjajući narječja graditi nova, knjige u narodu nema, nego da je bolje od narodnijeh narječja izabrati jedno da bude književni jezik; a to sve a) za to, što nije moguće pisati tako da bi svaki mogao čitati po svojem narječju, b) zato, što bi svaka ovakova mijenjava, kao što bi ljudsko djelo, bila pora od kojega mu drago narodnoga narječja, koje su djela književna, a c) i za to, što ni ^{narodnijih} najstarijih di, kao n. p. Nijemci i Šaljanci, nijesu od svojih narječja graditi novih, nego su jedno od izabrati te njim knjige pisan.

2. Jednoglavice smo priznati da je najpravije i najbolje primiti još na narječje da bude književno, i to a) za to, što najviše naroda tako govori, b) što je ono najviše shvaćeno slavenskom jeziku a po tome i svojene svetog jezika slavenskijem, c) što su gotovo sve narodne pjesme y u njemu spjevane, d) što je svo stara Dubrovačka književnost u njemu spavana, e) što najviše književnika i istočnoga i zapadnoga zakona svi tako pišu (iako što svi ne jara ne svo pravila). Po tom smo se složili da se na ovijem mjestima gdje su po svoime narječju dva sloga (vokala), piše ije, a gdje je jedan slog onako da se piše je ili e ili i, tako gdje treba, n. p. lijelo, lijelina, morcia, donis. I da bi svaki lakše mogao odrediti gdje su po svoime narječju dva sloga, gdje li je jedan i gdje treba pisati je, gdje li e, gdje li i, za ostali smo svi složili čula šef Karadžića da bi napisao o tome glavna pravila, koja su dolje priložena.

Kako li bogod iz knjige mu drago učetka ne bi bilo pisati ovijem narječjem, mi mišimo da bi i za narod i za književno jedinstvo najpoželjnije bilo da piše jednjim od oba ta dva narodna narječja kojijem mu je volja, ali samo da ih ne mijša i ne gradi jezik koji ga u narodu nema.

3. Našli smo se dobro i za potrebu da bi i književnici takova istočnoga pisali je ^{što} ~~što~~ ~~što~~ ~~što~~ suda gdje mu je po etimologiji mjesto kao što oni zakona zapadnoga pišu je, i kao što narod svi

Међутим, док су српске Влада и престолонаследник радили на тексту Нишке декларације проглашења национално-језичког југословенског пројекта и **Белић** са српскојугословенским лингвистима објављивао лингвистичко оправдање југословенског државног хибрида, ево кратког прегледа шта се догађало на другој страни барикада.

Почетком рата ћирилица је била званично забрањена у Хрватској, БиХ, Црној Гори и у Србији. **Хрватски сабор 1914. године доноси одлуку о забрани ћирилице.** Забрана коришћења ћирилице је спроведена и у Босни и Херцеговини. Наредбу је донијела Земаљска влада за Босну и Херцеговину (Гласник закона и наредба за Босну и Херцеговину, XLIX, 11. новембар **1915.** године), Босански сабор је донио одлуку о забрани ћирилице у Босни и Херцеговини. **Стјепан Саркотић**, земаљски поглавар БиХ, је у Сабору тада рекао да „Срби у БиХ са својим ћириличним писмом представљају непријатељско тијело истока у борбеној зони запада“. (Окука 2006: 98).

Забрана ћирилице је спроведена и у Србији и Црној Гори. Ћирилица је у Србији забрањена у јавној употреби одмах по окупацији почетком 1916, а у априлу исте године и у Црној Гори. Поскидане су табле са ћириличним натписима на јавним мјестима. Забрана употребе ћирилице трајала је до ослобођења 1918. године. У Црној Гори под аустроугарском окупацијом су престали да излазе сви листови штампани ћирилицом (наставио је да излази Глас Црногорца, ћирилицом, у Француској, а касније Италији).

СРПСКА САМОЗАБРАНА

Дакле, стогодишњица Великог рата и Југославије је вишеструко везана за судбину српског језика, одређивање његове културне и политичке употребе и злоупотребе до данас. **Југословенски језичко-национални опит први је и последњи примјер те врсте на свијету.**

Ћирилица која је преживљавала прогон под аустроугарском окупацијом, под југословенском културном политиком ће доживјети судбину **српске самозабране ћириличног и православног писања и мишљења.**

Рационалистичка теорија о језику као основи националног идентитета, а одбацивање свих других чинилаца народног бића и живота, првенствено религије, нигдје није тако банално спроведена као у српском тј. југословенском примјеру.

Утопистичке србојугословенске идеје српске атеистичке интелигенције 19. и на почетку 20. вијека, „јањичара Сорбоне“, како их је називао Владика Николај Велимировић, су превазилазиле сличне у свијету, па и програмске идеје Француске револуције (које су биле позитивније према националном јединству и идентитету Француза).

Нити у једном европском и ваневропском народу рационалистичка теорија о језику није тако примијењена, чак ни у најпрактичнијој Енглеској, нити у револуционарној републиканској Француској, па ни у Сједињеним америчким државама и Совјетском савезу.

Питање језика у Срба је постало политичко питање првог реда, окосница политичког и националног опредјељења, а вјерско и историјско предање потиснуто као трећеразредно или непожељно питање.

„Некада је неписменост народа бољи чувар народне особености, његове културне физиономије, него писменост по сваку цијену“, писао је руски дипломата, племић, мислилац и богослов Константин Леонтјев, у монаштву наречени отац Климент, посматрајући еуфоричну антиправославну еманципацију балканских народа тек ослобођених од османског ропства.

Погрешне просветитељске и рационалистичке теорије 18. вијека о језику и територијалном суверенитету као основи нације су до данас толико пута оповргнуте. Данас најзанешенији рационалисти схватају да битније и суштинскије ствари од језика одређују и чине национални идентитет и народност – битније и од територије и крвне заједнице, од „политике плоти“ како је називао Леонтјев, а то је вјера и религија, то јест јединствена и иста историја, једно Предање и памћење, које један народ чини јединственим културно-историјским типом.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ БЕЧКИ КЊИЖЕВНИ ДОГОВОР

Вукова и Даничићева идеја на Бечком књижевном договору била је потпуна унификација српског језика и писма са хрватском латиницом.

Вук је **1845.** формулисао ту идеју овако:

„Ми сви ваља да се турдимо, дотле да дотјерамо, да нам језик у књигама буде тако једнак, да се свака књига може од слова до слова прештампати од Латинскијех слова Словенским и од Словенскијех слова Латинским, па ћемо онда и само онда бити један народ и имати једну књижевност“.

Бечки књижевни договор је заправо био дио асимилаторске и прозелитске политика бечког Двора и римокатоличке мисије на Балкану којој је одговарала атеистичка идеологија српских рационалиста и револуционара о језику као основи националног јединства и идентитета, који су “чистили српски језик од наслага црквенословенског језика и писма”, тј. преко којих су потискивали православну цркву, црквенословенски језик и писмо, ради лакшег спровођења унијатске политике.

Учесници Бечког књижевног договора

Римокатоличка мисија у Хазбуршкој монархији је радила на приближавању Срба Хрватима кроз југословенску језичку политику српско-хрватског јединственог народног језика.

Словени римокатолици, Хрвати, су већ користили народни језик као књижевни, на чему је инсистирала римокатоличка заједница, и прилагођено намјенско латинично писмо народном језику, у сврхе римокатоличке унијатске мисије према Словенима, док је језик латинске курије и патриција био латински, те није долазило до прекидања са религиозним историјским латинским наслеђем.

У прозелитском процесу је стога било потребно српски правопис гласовно уподобити хрватској латиници ради лакшег прелажење православних Срба на латинично писмо.

Зато су Хазбуршка држава и римокатоличка црква подстицале Бечки договор и Вукову реформу, којом су православни Срби одвајани од православне већине – Русије, православних руских професора и уџбеника.

Наиме, Вуков задатак је био "очистити" српски "природни језик" од православних црквенословенских "наноса" и вратити у ванправославно, предхришћанско југословенско окриље, уклонити карактеристична српкословенска и црквенословенска слова, и свести српску ћирилицу на исти број слова са хрватском латиницом.

Вук је реформу релативно брзо спроводио с обзиром на јак отпор Српске православне цркве и значајних српских књижевника и националних радника. Српско писмо је Вуковом реформом фонетски (гласовно) изједначио са хрватском латиницом. Вук је у реформи могао задржати и убацивати и старосрпска архаична слова ако имају гласовни еквивалент у хрватској латиници.

Политички српски национализам заснован на језику, којим се заносио Вук, као његов рад „**Срби сви и свуда**“ за наметање српског имена хрватском језику, без православних религиозно-историјских посебности, за римокатоличке интеграције Словена није представљало сметњу. Вук је примитивно примијењивао језичке принципе европских рационалиста, као што је принцип њемачког граматичара Јохана Кристофа Аделунга: „Пиши као што говориш, читај као што је написано“, који су Вукове присталице програмски приписивали Вуку Караџићу.

Познато је Вуково преузимање латиничног слова Ј, што већина Срба данас доживљава као комичну анегдоту из Вукове реформе “неког црквеног језика”, којим је замијенио “сувишну и стару” црквенословенску ортографију, тј. избацио из српског писма црквенословенска слова која су означавала тај глас у различитим значењима одређеног језичког појма и смисла.

Такође, и слова која су повезивали српски правопис са правописом православног словенског свијета.

Зато је црква била против увођења латиничног слова Ј, којим су замијењена и избачена из српског правописа сва црквенословенска слова богате црквенословенске ортографије која нас је повезивала са православном традицијом и **Русима** – са основама црквенословенске писмености, предањем **Светих Ћирила и Методија**, која је онемогућавала злоупотребу народног језика и говора, и сложенешћу обухватала и подржавала укупност српскословенског и народног језика.

Римокатолички мисионари су подстицали Вука и на сакупљање народних пјесама, ради прављења пандана црквеној књижевности и језику што је Вуковој реформи донијело највећу популарност и на чијој је слави однио побједу и засјенио научне и вјерске аргументе.

Протежирана и препоручена од римокатоличких мисионара најзначајнијим европским књижевницима у Европи да о њој пишу, Вук је, злоупотребивши српску епску поезију, пред српском јавношћу однио “свјетску” славу.

Поред западноевропске папско-протестантске “свјетске” славе, године 1861. му је додијељена и титула почасног грађанина града Загреба.

Вук Стефановић Караџић (1787 — 1864)

Бечки књижевни договор о двоименовању српског језика је примјењиван на подручју хазбуршке монархије у различитим варијантама али са истом суштином. Југословенски језички пројекат су истовремено користиле и револуционарне организације за своје циљеве.

Међутим, поред римокатоличке и револуционарне употребе југословенског пројекта, југословенски језички вавилонски вртлог је најаче заковитлан у Београду.

Послије рушења хазбуршке монархије, као ратни побједник, Београд спроводи Бечки књижевни договор у димензији вавилонског мијешања језика, народа и вјера, градећи државну политику на основу теорије о језику као основи нове нације и државе, одбацујући и релативизујући религију кроз синкретистички југословенски екуменизам.

Притом, југословенским језичким пројектом је спровођена и латинизација српског писма, успјешније него у Хазбуршкој монархији под окриљем римокатоличке мисије или под окупаторским мјерама аустромађарске окупације.

Почетком 19. вијека у Србији је у званичној употреби био словено-србски језик и ћирилично писмо, као и у предјугословенском периоду, али док је у хазбуршкој монархији римокатоличка мисија потискивала све ћирилично, културним и политичким институцијама Краљевине Србије су завладали кадрови слободнозидарских и револуционарних усмјерења, и лингвисти протестантске рационалистичке школе.

Јован Скерлић (1877-1914)

Један од водећих таквих културних званичника Краљевине Србије прије Првог свјетског рата је био **Јован Скерлић** који се залагао својим револуционарним идејама, као и **римокатоличка мисија**, да се „зарад југословенства Срби одрекну ћирилице, а Хрвати ијекавског изговора и да пређу на екавски“. У својој Историји, у којој је, узгред, негирао умјетничке вредности српске православне средњовековне књижевности, пише, „старе се преграде руше, стапају се народи и културе једне српско-хрватске књижевности“.

Скерлић је умро 1914. године не доживјевши спровођење својих идеја у дјело 1918. године. Оне се нијесу у потпуности оствариле у Краљевини Југославији, али јесу у СФР Југославији, сусретом **и збијањем римокатоличких и револуционарних редова**.

Године 1954. је дошло до Новосадског договора којим се покушавао уједначити хрватски и српски на правописној и термилошкој основи. Плодови тог договора су уродили на српској страни, кроз прелазак већине Срба на латинично писмо.

У свом раду „**Новосадски договор – удружени злочиначки подухват**“, професор Жељко Филиповић наводи прећутане чињенице у српској лингвистичкој историји о том договору. Филиповић пише, поред осталог:

„Године 1954. комунистичке власти су задале најснажнији ударац српској ћирилици обзнањивањем Новосадског „договора“.

Када данас видимо шта је иза себе оставио тај „договор“ (необјављени циљеви – **искорењивање српске ћирилице и њено замењивање хрватском латиницом**), а за шта се пред народом издавао (објављени циљеви – „**равноправност писама и богатство двоазбучја**“) ја тај „договор“ називам Новосадско – домунђавање!

Дакле, договор иза леђа народа.

Документ је народу приказан као „договор књижевника и лингвиста“, који су се у јавности и појавили као његови потписници. Међутим, књижевници и лингвисти су овде били само декор у представи за јавност, и употребљени су да својим звучним именима послуже као пропаганда онима који су стварно стајали иза ове подвале, онима који су иза завесе повлачили конце и били њени **стварни наручиоци и наредбодавци – највишем државном и политичком руководству!**

Ево како је хрватска страна забележила за своје потомство улогу државних власти у организовању тог „договора“, а што је српска страна – прећутала:

„Послије завршене Анкете, заправо пресликане Анкете Јована Скерлића из 1912., одржан је под високим покровитељством министра унутарњих послова Александра Ранковића званог Лека састанак на којем је закључено како је језик Хрвата, Срба и Црногораца један језик, па је и књижевни који се развио око два средишта, Загреба и Београда, јединствен с два изговора: ијекавским и екавским, да је у називу језика у службеној употреби нужно истакнути оба његова дијела (и хрватски и српски), да су равноправна оба изговора (ијекавски и екавски) и оба писма (латиница и ћирилица), да је потребно израдити приручни рјечник хрваткосрпског/српскохрватског књижевног језика, термилошке рјечнике и заједнички правопис.

На темељу тих закључака израђен је заједнички правопис који је 1960. Матица хрватска издала ијекавски и латиницом под насловом Правопис хрваткосрпског књижевног језика с правописним рјечником, а Матица српска екавски и ћирилицом под насловом Правопис српскохрватског књижевног језика са правописним речником.

У „Новосадском“ правопису стоје потписници Новосадског договора, прешућујући ограду **Стјепана Ившића** (једног од најугледнијих хрватских језикословаца), који је свој потпис увјетовао тиме да Новосадски договор неће послужити потискивању ијекавско-штокавскога и латинице у јавној упораби“.

Савремени Срби као југословенско језичко наслеђе његују равнодушан однос према употреби латиничног писма.

Свједоци смо данас, послије распада Југославије, југословенске оданости Београда Бечком књижевном договору. Многи Срби који се издају за православне вјернике не маре што Српска православна црква строго и искључиво користи ћирилично писмо, већ упорно користе латинично.

Док се у Хрватској протјерују преостали Срби, ломе ћирилични натписи, праве петиције, скупштински предлози и јавни протести за забрану и против ћирилице, у Београду се у протекле три године уклањају табле са ћириличним натписима улица и постављају нове са двојезичним натписом – ћириличним и латиничним.

Водеће културне државне институције Србије и послије донесеног уставног члана о ћирилици као званичном писму, ударнички воде југословенску борбу са ћирилицом. Такође, послије распада Југославије све републике бивше Југославије су вратиле своје школске програме матерњег језика и писама, али дјеца у Србији и даље од првог разреда основне школе **равноправно уче латинично са ћириличним писмом.**

Дакле, ни економски интереси нијесу српску власт и културну политику окренуле српској ћирилици и традицији, већ упорном одржавању југословенског тржишне политике за хрватску и бошњачку књижевну продукцију на подручју Србије, док је **хрватско и босанско тржиште за српску ћирилицу одавно затворено, још у СФРЈ, како због познатог хрватско-бошњачког антисрпског става, а данас и због стварног непознавања ћириличног писма генерација школованих послије распада Југославије у Хрватској и Босни.**

СРПСКИ ЈЕЗИК У ЦРНОЈ ГОРИ ПРИЈЕ И ПОСЛИЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Питање српског језика у Црној Гори је данас политичко и културолошко питање у оноликој мјери колико је то било и прије сто година при успостављању језичке политике Краљевине Југославије – троименог језика и народа, политичког пројектовања нове културне политике на простору бивше Југославије.

Зато питање српског језика у Црној Гори данас морамо сагледавати у историјском процесу југословенског стогодишњег политичког језичког пројекта, али и процесима његове предјугословенске идолошке припреме, од „азбукопротреса“ **Сава Мркаља** и Вукове реформе српског језика и правописа.

Све до присаједињења Краљевине Црне Горе Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, касније Краљевина Југославија, службени језик у Црној Гори је био српски. У Закону о Народнијем школама у Краљевини Црној Гори, штампаном на Цетињу, у краљевској државној штампарији, 1911. године, пише:

Члан 1. Задатак је народнијема школама да васпитавају дјецу у народном и религијском духу и да их спремају за грађански живот, а нарочито да шире просвјету и српску писменост у народу.

Дакле, да бисмо судили о актуелном црногорском језичком питању тј. српском језику у Црној Гори, морамо сагледавати процесе осамдесетогодишње југословенске и предјугословенске језичке политике. Историчарима је познато да слични језички пројекти немају историјског полазишта у историји Црне Горе, до појаве Југославије. Наиме, актуелни проблем и прогон српског језика у Црној Гори морамо посматрати као посљедицу, а не првенствено као плод политике **актуелне антиправославне црногорске власти или "црногорског антисрпства"** или политичког рада неке квазицрногорске националне партије настале крајем прошлога вијека, већ као наслеђе **ванправославне југословенске језичке политике**.

Да ли то значи да су присталице уједињења и учесници Подгоричке народне скупштине били за српско-хрватско-словеначко уједињење и језик? Не значи.

Мало је ко знао каква се франкештајнска креација крије у пакету **југословенског монархо-масонског државног и културно пројекта**. Нико није могао да слути да ће Краљевина Југославија спроводити римокатоличку латинизацију писма којој се српски православни народ у Црној Гори вјековима одупирао и одолијевао као и отоманском ропству.

У свијету до тада нијесу постојали слични примјери, посебно не да у 20. вијеку неки народи, па било и племенске зајенице централне Африке а камо ли народи древне историје, откривају и успостављају или мијењају назив језика и писма. Историји су до тада били непознати примјери добровољног преименовања свог језика, или преласка са свог вјековног писма на друго и супротно другачије писмо. Југославија тј, Србија је била први планетарни примјер националног самоукидања, српског самоодрицања државе, језика и писма.

Таквом политиком су били затечени Срби у Србији и Црној Гори, Босни и Херцеговини. Нестале су са мапе свијета двије православне Краљевине: Србија и Црна Гора, а српски језик је троименован у Уставу нове државе.

Као што су Срби у аустромађарској царевини у **Војводини** писали црквенословенском ћирилицом, били православне вјере и звали се Србима, а после 80 година југословенства многи постали Војвођани и пишу латиницом, а јављају се иницијативе за увођење војвођанског језика, тако се и **велики број Срба у Црној Гори, под деценијским притиском југословенске српско-хрватске екуменистичке политике прометнуо у прохрватске и пролатинске Црногорце.**

Културна политика црногорске актуелне власти само је доследна југословенској политици и вуковском принципу увођења простонародног говора, а игнорисања аргумената научног и црквеног противљења. Наиме, игнорише српски народ намећући му нови назив језика као што је рађено на Бечком књижевном договору, двоименовањем и троименовањем српског језика, без питања православне цркве и српских научних ауторитета тога времена.

Новоцрногорска лингвистика не иде за Његошевим узорима писма и језика, као што није ишао ни Вук нити његове присталице, већ за Вуковим „просто – народним овчарско – говедарским говором“, како га је називао племић и **митрополит Стеван Стратимировић**, тј позивају се на Вука и своје суверено право да пишу као што говоре. Тако у језичком српско-црногорском сукобу имамо Вука и Вуковске принципе на обије зарађене стране.

Упитајмо се зато, у којој мјери је српско противљење црногорском правопису и језику заправо одбрана вуковске и југословенске језичке доктрине, а у којој српске и православне?

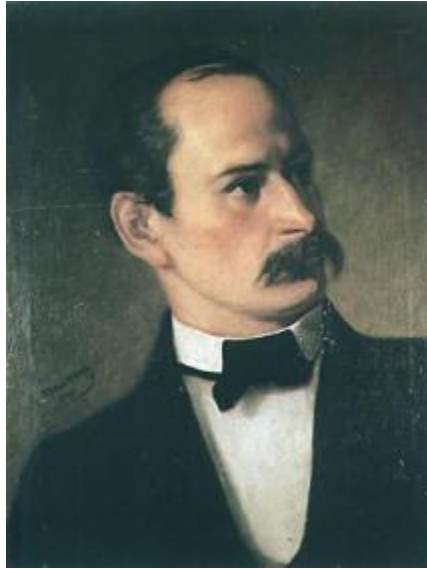
Као да је дијелу Срба мање битно преименовање српског језика и латинизација писма, од додавања два слова и гласа у црногорски правопис, која у Црној Гори сви, а и ван ње многи Срби користе? Зар нам то не указује на југословенску српско-хрватску усмјереност Срба, и српско-црногорску завађеност православних сународника, наиме на неправазиђени племенски престиж и менталитетску мржњу унутар српског народа, која је до данас окосница у многим стварима српског политичког и културног живота; а која је запостављана зарад изграђивања српско-хрватско-словеначких језичких и националних односа.

Замислимо да су се Срби у доба Вукове реформе супроставили првом двоименовању српског језика, српско-хрватском језичком уједињењу и латинизацији српског писма са одлучношћу којом се боре против именована српског језика црногорским, или могуће варијанте “српско-црногорског језика” и договора.

Или, снагом којом се крве наши сјеверњаци Брђани и црногорске нахије око локалних говора и нагласка. Или жустрином и преданошћу којом београдски штампани и електронски медији сто година ревносно екавизују све ијекавске текстове Срба из Црне Горе и Републике Српске (чак и у цитирању управног говора).

Сигурно тада не бисмо имали данашње проблеме око српског језика и правописа на Балкану, нити у “региону”.

ДАНИЧИЋЕВО ДВОИМЕНОВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Ђуро Даничић (Ђорђе Ј. Поповић, 1825 — 1882)

Прво двоименовање српског језика, у складу са Бечким књижевним договором, је спровео **Даничић Ђуро (Поповић, Ђорђе – рођен у Новом Саду, 1825. умро у Загребу 1882.године; Даничић је своје презиме промијенио прво у Југовић, а затим у Даничић, а име у Ђуро), у свом најзначајнијем дјелу: „Рјечник хрватскога или српскога језика“.**

Ријечник је радио и објавио у Загребу, а штампан је латиницом. Први том рјечника је изашао у Загребу послје његове смрти. Даничић је за хрватску латиницу преуредио неколико слова: за ђ је увео знаке đ Đ, за џ – g, G, за њ – ņ Ñ, за љ – l Ĺ. (речником нијесу обухваћене ријечи из кајкавског и црквенословенског).

Занимљиво је да све реформаторе црквенословенског правописа, учеснике сукоба са православном црквом и црквенословенском традицијом прати изражена криза вјерског али и личног идентитета. Од Сава Мркаља, његове дијелом наслеђене и стечене душевне болести, покајања и неуспјелог замонашења, смрти у душевној болници, преко Доситеја и његовог замонашења и размонашења, и одавања антихришћанском рационализму, до Даничића, сина православног свештеника који уписује протестантску гимназију и ступа у мисију реформације. Завршио је пет разреда гимназије у Новом Саду, а VI, VII и VIII у протестантској евангелистичкој гимназији у Пожуну (Братислава).

Као и Вукова реформаторска дјелатност, ни Даничићева није пролазила без противљења српских националних радника и књижевника.

Против Даничићевог ријечника први је писао **Лаза Костић**, поручујући Ђури Даничићу: „да не прави Хрватима језик, нека га они праве сами, а да се он бави српским језиком“, истичући да је једначење „истога са истијем“ политичка, а не лингвистичка ствар.

Лаза Костић 1880. године пише:

„Ђуро Даничић је први књижевник и филолог, не на словенском југу, већ и у свету, који је назвао језик што га говори и пише хрватским или српским (у предговору својих „Корјена“ каже: ваљда ради пуног паритета: српски или хрватски. **Сви остали прваци филологије у страних народа зову тај језик просто: српским.**

Ђуру Даничића нису могли руководити научни разлози кад је свој језик назвао „хрватским или српским“. Разлог му је једино могао бити политички, и то књижевно политички“.

Римокатолички план југословенског двоименовања српског језика је био пројекат потпуног преименовања српског језика и народа у хрватски – ширење нове народности и језика, а потискивања до поништавања православног живља и имена српског, које се историјом везало за православље и постало синоним православне припадности. Познати руски дипломата и историчар, **Александар Фјодоривич Гиљфердинг**, у делу “Путовање по Херцеговини, Босни и Старој Србији”, о некадашњој поистовјећености српског имена са вјерском припадношћу пише:

“Србин римокатолик одриче све српско, пошто је православно и не зна за српску отаџбину и српску прошлост. Код њега постоји само ужа провинцијална домовина; он себе назива Босанцем, Херцеговцем, Далматинцем, Словенцем, према области гдје се родио. Он свој језик не назива српским, него босанским, далматинским, словенским итд. Ако он жели уопштити појам о том језику, назива га нашким језиком.

Он пита на примјер странце: “Умијете ли ви наши.” Но који је то “нашки језик” он не умије да каже. Он зато не зна да тај језик назове својим правим именом, јер он сам нема општу отаџбину, опште народно име, ван своје уже области, у њега је само једна отаџбина: Римокатоличка црква.” (стр. 17.)

Прије прозелитског југословенског језичког пројекта, хрватски говор, којим је говорила релативно мала хрватска заједница, се сматрао дијелом Словеначког дијалекта. Управо је зато **бискуп Штросмајер** позвао Даничића у Загреб да направи српско-хрватски то јест хрватски ријечник. **Лаза Костић** пише даље о Даничићевој југословенској мисији:

„Па да ли је Даничићев књижевно-политички смер имао какв успех? До сада никакав. Од српских књижевника и новинара још где-где може читати компромисна фраза: српско-хрватска књижевност, али у тако званих хрватских писаца, тј. оних што пишу српски језик латиницом, нестала је та фраза, у колико је некада било, сасвим без трага. По томе се види да тај смер не само да није имао жељеног успеха, него је постигао противно од онога што је хтео Ђуро Даничић.“

Такође, Даничићев превод Старог завјета на народни језик, али не са црквенословенског православног већ са протестантске варијанте Светог писма, је имао идеју протестантског просвјетитељства – одвајања Светог писма од Цркве, из „власти свештенства“ и препуштања “народу” да га сам тумачи, наиме произвољном тумачењу појединца, по прохтјеву, ван православног Предања, то јсте ради одвајања народа од православне цркве и саборности, протестантским принципом свођења вјере на приватну ствар појединца.

Даничићев је рад доследан Лутеровој девизи „сола скриптура“ – само Писмо, негирања Предања Цркве, чији је Свето писмо само један дио, и не може се одвојено тумачити и разумјети ван цјеловитости духовног Предања и саборности цркве.

Будући превођен са протестантске збирке који избацује многе књиге Светог писма које се не уклапају у протестантско погрешно тумачење хришћанства, **Даничићев, као и Вуков превод Светог Писма, садржи бројне термилошке и богословске грешке, и накнадно су поправљани, а Даничићев Стари Завјет се још увијек допуњава.**

О римокатоличкој језичој политици хрватизације српског језика пише и српски писац и дипломата Краљевине Југославије **Јован Дучић**, свједок слома Краљевине Југославије, али не и њене културне концепције. У дјелу „Југословенска идеологија“ пише:

„Илиризам је хтјео да Хрвати, присвајајући себи за књижевни језик онај којим су дотле писали само Срби, добили су убрзо прохтјев да тако помоћу заједнице језичне наметну другим свој дух хрватско-католичко-аустријски. Кајкавски говор којим се говори око Загреба, и на коме се развијала загребачка књижевност није одржавао довољну везу ни међу самим Хрватима. Југославизам је зато у првом моменту имао да се најприје брани од Срба у тим областима, а тек затим да пређе у напад.“

И у свом политичком есеју **„Вјерујем у Бога и у српство“**, Дучић напомиње да је београдско-југословенска културна политика, двоименим српско-хрватским језиком и вјештачком административном подјелом ијекавског и екавског наречја, српски језик и књижевност дала Хрватима, а једном дато право књижевног језика једном народном говору

промовисан је принцип и неминовна политичка злоупотреба језика од других крајева да њихови говори добију легитимитет језика, а тиме и народности.

Видимо и из овог прозелитског процеса да сам језик није пресудна категорија националног идентитета, већ памћење јединственог предања, као што је историјска симболика националног имена.

Она је уткана и у језику, али оном неочишћеном од староставног ријечника и појмова. **Данашњи Срби, после 150 година југословенства и модерне српске државности имају и ванправославни српски историјски идентитетски кредит памћења, тако да само српско име више није само залог православне припадности, као у прошлости.**

ПЕТОИМЕНИ СРПСКИ ЈЕЗИК

Социјалистичка Југославија је разрадила језички програм Бечког договора и Краљевине Југославије према захтјевима новопроглашених југословенских република, покрајина и народа.

Године 1946. пише се граматика "македонског" језика (до Другог свјетског рата "македонски" језик је сматран српским јужноштокавским наречјем; Бугари га до данас не признају и сматрају наречјем бугарског језика), а касније, како нам је познато, до данас, и других југословенских авнојевских република и покрајина.

Двадесетчетири године од распада Југославије, југословенске политичке нације су и даље у потрази за својим аутохтоним језиком.

Разочаране чињеницама о српској језичкој основи својих југословенских и авнојевских језика, посежу не само за предхришћанском историјом, већ су спремни на повратак у стање предцивизацијског дивљаштва. Али, не у новопаганском тренду повратака вјеровању предхришћанских предака, већ **у еуфорији југословенског бјежања од свега православног, црквенословенског, ћириличног, источно-византијског, ка римокатоличком, латинском, западноевропском.**

„Вуков Рјечник је речник реалија села („далеко од градова“), и мада је веома значајан, мада је постао средство и основа националне културе“ – пише **Меша Селимовић**. Исти принцип примјењују и лингвисти нових југословенских језика.

Данашњи сукоб српско – југословенских језика и није друго до сукоб различитих сеоских реалија и говора. Историја нам свједочи, а и сами смо свједоци, да је савремени српски правопис, од реформе до данас, управо био замајац бржег југословенског мијешања и нестајања српског језика и писма.

Заиста, беспредметно је али и опасно бранити ћирилицу и српски језик средствима њеног потирања, оружјем њених непријатеља тј. принципима Вукове реформе језика и правописа. Борити се са последицама а прикривати узрок и историју болести, притом славити оне који су свргли српско историјско и црквенословенско писмо и сравнили га са хибридном хрватском латиницом, и извршили прво двоименовање, покренувши процес југословенског вишеименовања српског језика.
Бранити Вуковом заставом српски правопис од новокомпонованих правописа је исто што и гасити ватру бензином.

У Србији је југословенство српску националну свијест свело на политичку категорију, просту припадност територијалном суверенитету Србије, лишену сваке идеје историјске и вјерске припадности и особености. У престоници Србије и југословенства – Београду, најактивније је стваран новокомпоновани југословенски говор.

Неутралан, ван српских нагласака и наречја, доследан Вуковим принципима, супростављен црквенословенској традицији,
београдско-југословенски новогвор не представља формално-именичну негацију, не води преименовању, већ горој пошаст, обесмишљавању српског језика.

Говор генерација отуђених од народног и црквеног језика, говор нове површности, прилагођен потрошачком, штавише кафанском и уличком жаргону, утолико опаснији под псеудинимом српског језика, гута Београд и Србију, стреми да поравна преостале, преименоване и непреименоване, српске говоре. Препуштен слободно-демократском начелу и култури максималне економичности, Вуков српски језички принцип је постао средство вавилонског стапања, а не очувања националног идентитета.

Вавилонско расијање језика је била Божија казна и благослов, да помути језике оних који граде кулу упркос Богу.

Библијском логиком, пошаст данашњег четвороименовања или шестоименовања можемо разумјети и као благотворну казну због скрнављења и одрицања свештеног црквенословенског језика, светог слова светих православних предака, али и као брану српског језика и народности од политичких архитеката неког новог југо-вавилонског пројекта којим би сви српски говори и наречја били сведени на српско- југословенски новогвор.

Тако да у будућности не бисмо могли, у општој надирућој поплави новогвора, наизглед парадоксално, ни у преименованим племенским говорима тражити енклаве чистог српског језика.

ЊЕГОШЕВ И ВУКОВ ЈЕЗИК

Однос **Вука Караџића** и **Владике Петра II Његоша** можемо посматрати као однос Вукове реформе и православне цркве. Иако постоји устаљено мишљење да су Вук и Његош били другови по перу и идејама, однос Вука и Његоша је програмски површно представљан, а прећуткивана су њихова суштинска мимоилажења, док је однос **Вука и Доситеја Обрадовића** програмски представљан као ривалитет два европска идеолошки правца између којих је пожељно да се Срби одређују.

Владика Петар II Петровић Његош (1813 – 1851)

Владика Његош је подржавао Вукову употребу и народног језика, али не на тај начин као мјере и извора књижевног језика, **а Вукову реформу писма и правопис никада није признавао.** Његошев језик и правопис су потпуно другачији од Вуковог. Супротно Вуку и Даничићу, Његош управо покушава васпостављање и настављање православног предања, византијске и црквенословенске традиције ћирилометодијевског писма.

Зато је Његошево дјело превођено на савремени српски.
Зато данас Горски Вијенац, а да не причамо о Лучи микрокозми,
штампамо уз тумачења обимнија од самог дјела.

Када је Вук тражио подршку митрополита Његоша за свој превод
Новог завјета, јер је није добио од митрополита Стевана Стратимировића
(који је имао важност патријарха у Српској цркви) који је био највећи
противник Вукове реформе језика и писма, Његош му писмом одговара:

„Ја бих био веома рад да се није ополчила српска јерархија на ваш
превод Новог Завјета. У том послу неима се рашта моје мненије
тражити, јербо други послови мени не допуштају да се оном науком како
би требало занимам. Стога моје мненије неби важило ништа како
неопитно и неосновно“.

**Његош, иако највећи српски пјесник, није видио основе
народности и националне свијести само у језику, већ прије свега
у вјери, у Косовском завјету и православом Предању.**

Границе српског народног језика нијесу и границе српског православља,
нити народности. И Његош позива превјерене суплеменике на повратак
свом роду и племену, али не само преко језика и крвне заједнице, већ
путем православних предака, свештеним језиком и писмом, витешким
дјелом и подвигом православних предака којим ће се вратити својој
у ропству потамњелој културно-историјској средњовјековној слави.

**Однос владике Његоша према црквеној традицији
и рационалистичким идејама тог времена се јасно види
и из писма из 1837. године Кнезу Милошу Обреновићу у којем
захтијева од Кнеза Милоша да не штампа дјела Доситеја
Обрадовића који је био персонификација српског антицрквеног
модерног европског духа, називајући га непријатељем рода
српскога и подлим оружјем непријатеља православне вјере.**

Иако штампа књиге у Европи и путује Европом, Његош је „трагични јунак
косовске мисли“. Поруке и визије његовог дјела нијесу усмјерене Риму,
Бечу и Загребу, већ Пећкој патријаршији и Призрену, слави Немањића
и Хребљановића, Дечанима и Студеници, дјелу и предању
средњовјековног племства и предака.

Његоша не усмјерава југословенска идеја и српско-хрватски Бечки
договор, зато Његошев језик и писмо, као најсрећније рјешење за
формирање српског књижевног језика, нису били прихваћени од
тадашњих српских тј. већ југословенских лингвиста, ни од Вука
и његових сљедбеника који су усмјерили српски језик и правопис
југословенском духу и стремљењима.

Заправо, Његош је и у односу на смјер тадашњих токова југословенских и револуционарних реформи српског језика и правописа, трагични јунак православне староставне црквенословенске мисли и писма.

Да су Његош и Вук до данас остала два различита језичка правца тврди и **Меша Селимовић** у својој књизи „**За и против Вука**“:

„Најповршнији увид у Његошев језик, међутим, показаће да је то у основи народни језик, али битно друкчији од Вуковог. То је друга тежња, други мисаони процес, друкчија лексика, други и друкчији стил. Основна друштвена позиција Вукова била је сељачко-демократска, Вуково полазиште је била борба за статус његовог друштвеног сталежа, а код Његоша ћемо се сусрести са обogaћеним, измењеним, стилизованим, на виши мисаони ниво дигнутим народним језиком, оспособљеним за медитацију, тражења смисла изван обичног и познатог, за садржајан симбол, за универзални смисао“.

Када су се појавиле Његошове књиге, Вуков Рјечник није имао половину ријечи из Његошевог дјела и језика. Селимовић нас подсећа:

„Карактеристично је да прва Његошева реч у Горском вијенцу, посвета, не постоји у Вукову Рјечнику. Ни друге, после ње: прах (у пренесеном значењу), вијек, гордити се, ни многе друге [жртва, ужас, сваколик, бич тирјанах, страва земна, варварске ланце, сталне (челичне) груди, трагически конач, и многе друге.]“ ...

„Његоша је прихватио и народ, али њихов пут, њихов правац, њихов језик, нису прихваћени у нашој књижевности. Још ни до данас није задовољавајуће испитана посебност Његошева језика, и овај велики пјесник се у том погледу не издваја између осталих. Често се чак везује за дух и суштину наше књижевности, а не уочава се други, другачији пут којим иде његова поетска мисао. **Можда зато у XIX веку постоји низ добрих писаца, али само један Његош.**“

Jernej Bartholomaeus Kopitar (1780-1844)

Вуков духовни сапутник, пријатељ и саборац није био православни владика Његош, већ римокатолик Словенац Јернеј Копитар, тадашњи Јелко Кацин, супервизор ЕУ за јужне првенствено православне Словене, повјерљиви државни цензор словенских и балканских књига у *Wiener allgemeine Zeitung*-у, чиновник у државној бечкој библиотеци, „**Аустрофил, ревностан римокатолик**, који је желео да путем уједначеног језика и латинице створи основу за реализовање идеје о аустријском словенству умјесто словенства рускога, римокатоличког умјесто православног“, како пише Селимовић.

Копитар је званични цензор царских књига који директно подноси извештаје аустријском министру унутрашњих послова и кнезу Метернику лично, незваничном владару монархије у име Двора. Такве Копитарове преписке су преведене на српски и објављене у сабраним дјелима Вука Караџића. У једном свом извјештају 1827. године Копитар пише:

„**Српска православна црква**, чувањем старог језика **Светог Саве**, жели сачувати језичку разлику, између православних и римокатоличких Словена, те би стога, више него икада, Беч морао подржати реформу Вука Караџића, јер се њоме та разлика поништава, а **главна препрека ка превођењу Срба у римокатоличанство** биће заувјек уклоњена. Овим ће нам, временом, сам од себе, пасти у руке“.

Дакле, док се сукобљавао са православном црквом и владикама, српским истакнутим националним дјелатницима, Вука су подржавали римокатолички и протестатски мисионари.

Зато је Вук нападан као „хром антихрист“, „агент римске пропаганде“, плаћеник који помаже да се Срби поунијате, слијепо оруђе Копитарово.

СМИСАО СЛОВА

„Господ Бог створи од земље све звијери пољске и све птице небеске, и доведе к Адаму да види како ће коју назвати, па како Адам назове коју животињу онако да јој буде име; И Адам надједе име сваком живинчету и свакој птици небеској и свакој звијери пољској“.

Свето писмо старог завјета – Прва књига постања.

Како читамо у Библији, Бог је дао човјеку дар језика. Створивши свијет и човјека, Господ човјеку доводи „све звијери пољске и све птице небеске“ да им човјек надјене имена, свој творевини Божијој. **Језик је Божији дар** човјеку као Боголиком бићу, човјек језик и говор не налази у природи, не артикулише га из немуште природе, не ствара га у судару са природом, кроз потребе за преживљавањем и комуникацијом, сам у себи, разумом одвојеним од Бога – већ му је дат као својство словесног бића да га као таланат усавршава у свештеном односу са Творцем, у славу предвјечног Слова.

Језик је прво процес мишљења, а потом говора, човјековог разума, промишљања, а посредно чула. Мисао претходи ријечи, и мишљење говору. Мисао је старија од ријечи. Као што Божија промисао претходи створеном свијету, тако језику и ријечи претходи човјекова мисао и размишљање. Мисао о смислу одређене ствари или појаве коју човјек именује или описује претходи ријечи, а та мисао се сабира у слову, као сатканом смислу и символу одређене ствари и појаве. Лингвиста зато није онај који региструје звукове из природе, који артикулише крикове, или биљежи ономатопејске кованице подивљалих људи, већ проналази, открива и оплемењује језик као драгоцену Божију дар, који чува свештени говор, усавршава га и изграђује, чистећи га од безбожног, задивљалог и протачког говора.

Језик није само средство прости комуникације, размјене информација, већ нешто много више, значајније, што одређује човјеково Боголико биће. Свођењем на средство комуникације, обесмишљава се права сврха постојање језика. Такав језик, сам по себи, одвојен од Бога, није апсолутна вриједност и светиња за себе и може бити злоупотребљен. **Зато Господ Бог руши Вавилонску кулу и расијава језике онима који су се окренули против Бога.**

„**У почетку бјеше Слово**“, пише апостол и јеванђелист Јован. Тако је хиљаду година црквенословенским и српскословенским језиком превођена старогрчка философска ријеч **Логос**, у хришћанској ери теолошки продубљена хришћанским смислом о предвјечном **Логосу – Сину Божијем**.

Код Грка је логос, исто што и разум, и словесан исто што и разуман, смислен, онај који има смисао; смисао који даје Онај који је све смислио и осмислио, који је својом мишљу све створио, чијим промислом све постоји.

Али, Вук Карацић је у свом преводу Новог завјета ријеч и појам Логос – Слово, превео са „ријеч“, што није исто значење, напротив. Таквим преводом је створена могућност вишезначног и произвољног тумачења појма о Почетку, о смислу Бога, постојања и живота, а тиме писма и језика као произвољне и само људске ствари.

Програмски Вуков превод појма Логос или Слово са ријеч је урађен да би се духовно тежиште помјерило са богочовјечанског на само човјечанско, од појма предвјечног божанског Слова–Логоса–Бога, или Смисла великим словом, на само човјека то јест на ријеч као моћ говора по себи, језик одвојен од Бога, од извора црквене традиције, а да би се посредно релативизовао смисао слова и правописа.

Превод Слово се могао такође протумачити у књижевном смислу, али оно ипак представља нешто постојано, записано, у односу на ријеч која може бити промјенљива и која се може потпуно произвољно тумачити. Да би се избјегла произвољна или књижевна тумачења појма ријечи, у накнадном новом преводу Новог завјета Светог синода исправљен је Вуков превод ријеч са ријечју Логос.

О предвјечном Слову, људској ријечи и писму, језику божанском и човјечанском, искушењима и злоупотреби Светог писма, језика и писма, која су се јављала и у ранијим вјековима, нико нам не може указати на суштину ствари као Свети Оци Цркве. Навешћемо зато како о смислу појма Слова и ријечи пише и богослови Свети Василије Велики у својим чувеним Бесједама, у Бесједи другој на ријечи „**У почетку бјеше Слово**“ (Јн.1,1):

„И наш разум поставља питање: „Ко бјеше у почетку“. Каже се: „Слово“. Које слово? Да ли људска ријеч, или анђелска ријеч? Рекавши: Ако језике човјечије и анђелске говорим... (1.Кор.13,1), апостол нам је открио да и анђели имају свој језик.

Међутим, смисао ријечи је двострук: постоји ријеч која се изговара гласом и која након изговарања ишчезава у ваздуху, а постоји **и унутрашња ријеч, затворена у нашим срцима, тј. мисао.** Уосталом, постоји и вештачка ријеч. Пази да те не обману слична значења ријечи. Како би на почетку могла бити човечија ријеч, када је човјек постао тек позно? Пре човјека постојале су звијери. Прије човјека постојале су и животиње, и сви гмизавци, и све што живи на копну и у води, и птице небеске, и звијезде, и сунце, и мјесец, и биљке, и сјемена, и земља, и море, и небо. Услед тога, у почетку не беше човечија реч, као што не бјеше ни анђелска ријеч. Сва творевина је, наиме, млађа од вјекова будући да је почетак свог бића добила од Створитеља. И ријеч која постоји у срцу млађа је од свега мисленог. Ти, међутим, богодолично схвати Слово. Јер, онај ко ти саопштава о Јединородном, назвао га је Словом, као што га је назвао и Светлошћу, а нешто касније и Животом и Васкрсењем. Чувши ријеч „свјетлост“ ти не помишљаш на чулну свјетлост која се може видети очима. Чувши реч „живот“, ти не подразумијеваш заједнички живот, којим живе и бесловесне животиње. И када чујеш „Слово“, буди опрезан да се, услед слабости разума, не спустиш до приземних и ниских појмова. Напротив, испитај смисао реченог.

Зашто „Слово“? Да се покаже да произилази из ума. Зашто „Слово“? Стога што је рођен бестрасно. Зашто „Слово“? Стога што је образ Оног ко га је родио и што собом показује васцелог Родитеља, ништа не одвојивши од Њега и будући сам од себе потпун, као што и наша ријеч у потпуности изображава наша поимања. Ми оно што смо помислили у срцу износимо ријечју, а оно што је изговорено изображава мишљење које постоји у срцу. Јер, ријеч се изговара од преизобиља срца. Наше срце слично је неком извору, а реч која се изговара бујици које тече из њега. Стога и истиче онолико колико је првобитно изливано. Осим тога, какво је оно што је скривено, такво је и оно што се показује. Он га је, дакле, назвао Словом да би ти представио бестрасно рађање од Оца, да би ти богословствовао о савршеном постојању Сина и да би ти показао безвремено сједињење Сина са Оцем. И наша реч је пород ума који се бестрасно рађа, тј. који се не одсеца, не удаљује и не истиче. Напротив, васцели ум пребива у свом устројству, стварајући целовиту и потпуну ријеч. И ријеч која проистиче садржи у себи сву силу ума који ју је породило. Оно, дакле, што је побожно у казаноме о ријечи прихвати ради богословствовања о Јединородном, а оно што ти се учини неодговарајућим и погрешним одбаци и на све начине избегни. У почетку беше Слово. Да је рекао: „У почетку беше Син“, теби би се, с именовањем Сина, поткрао и појам страсти, будући да се оно што се рађа од нас рађа у времену и са страшћу. Он је предострожно казао „Слово“ да би спријечио недоличне претпоставке и да би твоју душу сачувао неповријеђеном.“

ЗАКЉУЧАК

Писмо је графичка представа мисаоног и унутрашњег доживљаја и поимања живота и свијета. Писмо је израз човјекове мисли и промишљања о смислу појава и ствари која се означавају и именују, а посредно говора. Писмо као сочиво сабира цјелокупно културно искуство једног народа; кроз промјене писма пратимо развој културе народа. Кроз историју правописа једног народа пратимо његове историјске и културне епохе, његова културна уздизања и падове, његову историју, али и стремљења. Писмо је графички приказ духовног стања једног друштва. Култура народа се одражава у сложености и богатству писмена, живом и живописном писаном наслеђу, а нестајање народа и културе у осиромашењу, графичком скраћивању писма, поједностављивању, до једнообразности вавилонског стапања.

Сва писма су некада графички прављена према религиозној архитектури храмова, са обрисима карактеристичног ликовног стила религиозног сликарства. Сложеност древних писма је изражавала достојанство и древност културе народа и друштва кроз своју јединственост, а не сличност са другим културама. Сврха писма није просто регистровање гласова, писмо није фонографија и нема функцију фонографа. Увијек се у том смислу могу наћи друга и практичнија писма и језици. Када би сврха писма била брзина и економичност, ефикаснија комуникација, онда бисмо могли прећи на брзопис или стенографију.

Нажалост, најбаналнији прогресивистички приступ правопису, презрења и одбацивања прошлости, примијењен је на српски језик и писмо као ни у једној другој култури и народу. Уведен је простонародни језик као књижевни, што није случај баш ни у једном језику. Вукова реформа је направила језички раскид не само са средњовјековном писменошћу, већ и са књижевним језиком савременика, до мјере да говорници народног језика и писма у 19. вијеку нијесу разумијевали своје савременике и непосредно наслеђе своје српске писмености.

Наиме, сачињено је писмо за сврхе религиозне асимилације православних Срба 19. вијека, за малу балканску колонију и полудивље племе направљено је фонографско писмо, или тачније графеме са њиховим локалним племенским фолклорним шарамма, да лакше пређу у припремљени културно-политички резерват.

Само гласовно (фонетско) писмо је оно које није плод мисаоног односа према језику, већ просто чула. Једно слово један знак, лако се учи, али се лако и заборавља, оставља, и прелази на друго.

Нема напора умног савладавања особеног смисла писма и језика.

Писмо које нема своје симболичке равни, да тако кажемо, и свог културног става, већ је сведено на регистровање гласова. Писмо без особене мисли о језику, осим графике, као фолклор без суштине.

Принцип промјенљивости уведен у српски језик и писмо Вуковом реформом, створио је претпоставке за даљу разградњу српског језика и писма. Укидањем сталешке раслојености то јест сложености језика, разорена је његова структура и језик је постао залог губљења националног идентитета и јединства. Увођење "народног језика" и правописа као књижевног, умјесто јединству српског језика послужио је простонародном сверазграбљивању простонародног језика.

Супротно Вуковим и Даничићевим тврдњама, увођење простонародног језика као књижевног је довело до раскида не само са хиљадугодишњом црквенословенском писменошћу, него и са српском епском поезијом, до неразумијевања и отуђења од језика епике на чијој слави је Вук и однио побједу. Сврха увођења принципа Вукове реформе, прилагођавања писма "практичним" потребама, је била демократско сталешко стапање и југословенске ванрелигиозне интеграције, а не проналажење културе српске националне писмености, који и даље продукују нова раслојавања српског језика и писма према новим политичким и друштвеним демократским стапањима и раслојавањима.

Вуковом реформом, тачније револуцијом, језика и правописа је уведен принцип промјенљивости правописа и назива језика, али и више од тога, принцип непромишљања језика и писма, свођења на ниво гласовно-чулног, просто практичног, а тиме, кроз језик као средство изражавања мисли и до упрошћавања процеса мишљења свођењем на раван инстинктивног и интуитивног.

Такође, преиначење вјековног смисла превода Светог Писма, идеја избацавања из српског језика и ријечника ријечи и појмова који изражавају духовну димензију живота, мисаону и метафизичку страну човјековог бића, а прикупљања простачких израза и ријечи који подстичу на примитивне пориве и навике, довољно говори о његовој мрачној мисији, као и његових свјесних и несвјесних следбеника.

**(текст је објављен у зборнику радова
„Насиље над српским језиком у Црној Гори”,
издање Српског савјета)**